

Lukács László.

Midőn Lukács László arczképét és életrajzát mutatjuk be az »Armenia« olvasóinak, a hazai örömenység egy oly kiváló fiával foglalkozunk, ki fiatal kora daczára már ma is országos nevet vivott ki magának s a kire a jövőben még fényesebb szerep vár.

Lukács László az erzsébetvárosi Lukács család sarja, mely nemességét 1760-ban Mária Terézia alatt nyerte. E család azóta folyton izmosodik, több jeles tagja általánosan ismertté és becsültté tette azt a nevet, melynek díszéhez Lukács László kiváló tehetsége és munkálkodása nagy mérvben hozzájárul.

Lukács László Erdélyben, Zalatnán született 1850. nov. 24-én. Atyja Dávid bányabirtokos volt. László mint

egyetlen gyermek — két testvére zsenge korban halt el — elsőrendű nevelést nyert. Középiskoláit s az egyetemi tanfolyamot Kolozsvártt végezte kitűnő eredménnyel. Már mint tanuló kivált társai közül komoly irányával. Egész erejét tanulmányainak szentelte. Elvégezvén a jogot, nem a semmittevésre adta fejét, hanem mint valamely szegénysorsú fiatal ember foglalkozás után nézett. Tudományos hajlamainak engedve, a tanári pályát választotta, s már 1872-ben Győrött találjuk az alig 23 éves ifjút: ki az ottani kir. jogakadémián tanárkodott. Mint tanárt köztisztületben részesítették a nálánál alig fiatalabb tanítványai kitűnő, tudományos képzettségeért és szívjóságáért. Atyjának közbejött halála miatt, alig másfél év múlva, lemondott tanári állásáról, mely pályán pedig oly szép auspiciumok között indult meg. Lakását Zalatnára tette át, hogy öröklött bányabirtokait kezelhesse. Itt élt 1878-ig; részt vett a megyei életben, de főleg bányászati és közgazdasági tanulmányokkal foglalkozott. E pár év alatt szerezte azon széleskörű nemzetgazdasági és pénzügyi ismereteket, melyek későbbi pályájának alapját vetették meg. 1878-ban a magyar-igeni kerület országgyűlési képviselőjének választotta, s ezen kerületet három cycluson keresztül egymásután 1887-ig, mint a szabadelvűség eszméinek és Tisza Kálmánnak személyes hive, választóinak tántorithatlan bizalmától kísérve képviselte. 1879-ben már mint országos képviselőtől jelent meg »Az erdélyi nemesfém-bányászat jelene és jövője« című alapos tanulmányával írott munkája, mely nemcsak a bányászattal foglalkozók közt, de a közgazdasági szakkörökben is élénk figyelmet ébresztett.

Mint képviselő mindjárt kezdetben a zárszámadási bizottság tagjává, majd előadó-jává választatott. Itt kezdődik tulajdonképeni országos pályája. Szakismereteit fáradhatlan szorgalmával napról-napra növelte. A számtételek labirintjában valóságos tekintélylyé nőtte ki magát. A horvát-magyar regnicolaris egyezmény is jórészben az ő műve. A házban csak akkor szólalt fel, ha mint előadó azt ki nem kerülhette, de a bizottságban annál több s nagyobb munkát végzett. Ilyformán pár év múlva 1885-ben már a pénzügyi bizottság sorolta őt tagjai közé, hol működésének,

ha nem is terhesebb, de fontosabb tere nyílt. A zárszámadási bizottság őszintén sajnálta távozását, s a bizottság nevében Prileszky Tadó, akkori elnök arany tollal lepte meg a bucsúzó előadót.

A pénzügyi bizottságban nőtte ki magát Lukács László valódi pénzügyi szakférfivá. A képviselőházban ekkor még sűrűbbé vált szereplése; minden párt figyelemmel hallgatta előadását, melyet szakszerűség és szoliditás jellemez, mint különben egész egyéniségének is ez adja meg kiváló jellegét.

Midőn Tisza Kálmán 1887. február havában a pénzügyi tárczát átvette, s Wekerle Sándor lett az államtitkár, a pénzügyminiszteriumban megüresedett az a fontos és evidenter bizalmi jellegű osztályfőnöki állás, melyet addig Wekerle oly kitűnően töltött be, Tisza Lukács Lászlóban fedezte fel Wekerle méltó utódját, maga mellé hívta s miniszteri tanácsossá tette, reábizván a hitel-pénztári és számviteli ügyek vezetését fokozott hatáskörrel.

Lukács László ezen idő óta a pénzügyminiszteriumban működött, s épen oly mérvben bírta a jelenlegi miniszternek, Wekerlének bizalmát, mint bírta előbb a Tisza Kálmánét. A conversio, valamint a regale kártalanítási ügyek óriási munkája is az ő vállait terhelte, a mely nagy feladatok keresztülvitele mellett Lukács László többi — a szakmájához tartozó — teendőit is pontosan ellátta. Ez mintegy próbakövét képezte az ő kiváló tehetségeinek és munkásságának. Jelenleg országgyűlési képviselő.

Bevégzetlen lenne e vázlat, ha még végül nem említenék fel azt, hogy Lukács László 1880-ban nősült meg elvevén Lukács Jólánt, Lukács György belügyminiszteri államtitkár leányát, mely házasságból egy szép kis leánykának atyja.

Sz. K.

Gajzágó Salamon, mint ifjúsági szónok.

(Egy emlék 1848-ból.)

A mint tudva van, a pozsonyi országgyűlés buzdítatva a Bécsben márcz. 13-án kiűtött forradalom által is, egy küldöttséget indított a királyhoz, hogy kieszközölje Magyarország részére a többi közt a felelős miniszteri kormányzatot. A küldöttséget az országgyűlési ifjúságnak egy nagy részével felkísérte Bécsbe Gajzágó Salamon is, akkor Széchenyi István gróf mellett követi-
 rnök, ma a magyar kir. állami számvevőszék nagydíemű elnöke. A történetileg oly nevezetes küldöttség, akadályt akadály után legyőzve, — végre célhoz jutott: Battyány Lajos gróf ki lett nevezve Magyarország miniszterelnökévé. Pozsonyba visszatérve, az országgyűlési ifjúság lobogó lelkesedésében fáklyás-zenét rendezett az újonnan ki-
 nevezett miniszterelnök tiszteletére. Szonokúl egyhangúlag Gajzágó Salamont választották meg, — ki ez alkalommal (1848. márcz. 17-én) a következő üdvözlő beszédet intézte az első magyar miniszterelnökhöz:

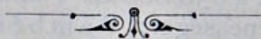
Azért állok itten Uram! hogy e mérhetlen sokaság örömét kifejezzem. Idegen földről ragadt ma vissza hazád, de nem idegen lelkektől s miután közöttök az újjászületés magasztaltságát élvezéd, im itt is feltárjuk előtted örömszeg kebleinket, diadaláért elveidnek, szabadságáért e szent hazának!

A tér, melyet ifjú napjaidban küzdterül választál, sivatag volt és reménytelen, melyet jelenleg a legjobb király akarata s nemzeted osztatlan bizalma mér elődbe; reád mosolyog hazád nagyságával. Neked jutott dicsőségű eltemetni a magyar kétes sorsát, és látni, miként sarjadzik ez eltépett s összerohadt testből a legszebb jövőndő! A nemzet örül, mert szabadsága biztosítva; a nép, mert szabaddá lett és az egész haza örül, mert örömét megoszthatja társakkal, kiket a legkeserűbb multak emléke fűzött a jelen napok nem várt eseményeihez.

Tudjuk, hogy még nincs minden befejezve; de szükségünk van e lelkesülésre, hogy osztatlan gonddal viseljük

a jövődő terheit. Mi elveiddel nőttünk fel; mi meg fogjuk azokat őrizni örömben és búban, miként Isten vezérlend! A te és társaid kormánylata alatt valósítandja meg e nemzet a frank herczeg büszke szavait, miszerint: Uram, mi oly nép vagyunk, mely szomjában a hir- és nagyságért csak egytől fél, csak egytől tart: az egek — leszakadásától! (?)

Végül fogadd leendő kormánytársaidhoz előre is — örömtapsainkat. Mi bizni fogunk bennök, bizni s minden tetteitekhez e nemzet örök kiáltása fog hangozni: hogy sokáig éltesse Isten az első alkotmányos minisztert.

Az örmények Törökországban.*)

II.

A kurdok legnagyobb része Mosul és Tigrano-kerta környékén, a török-perzsa határszélen s az Ararát környékén él. Nomád életszokásaik folytán nem fejlődött ki közöttük se nemzeti érzés, se egységes nyelv. Nem ismerik a haza fogalmát, mert nincsenek a földhöz hozzátötte. Két osztályra szakadnak: az »assiretá«-kra, a nemesekre, a harcosok osztályára, mely földműveléssel nem, csak állattenyésztéssel foglalkozik; és a »guran«-okra, a föld művelőire, a kik soha nem forgatnak fegyvert s a kiknek az előbb említettük osztálytól meglehetősen elnyomást kell szenvedniök.

A két osztály külsőleg is feltűnően különbözik egymástól. Az assiretának durvák, szögletesek az arcvonásai; szemei mélyen fekvőek és merevek s fellépése szilárd, míg a guranoknak sokkal szelidebb, az arczképződésük szabá-

*) Dr. Bárcudárián János örmény tudós felolvasása a thüringiai földrajzi társaságnak egyik legutóbbi ülésén. (Das Ausland. Stuttgart, 1891, márcz. 25 és 22 sz.). — V. ö. továbbá »a törökországi örményekről s a szomszéd népekről« Marseilleben, M. A. írói névjelzéssel a mult évben örmény nyelven megjelent munkát és dr. O. Heyfelder »Die Armenier und ihre Zukunft« cz. cikkét (Deutsche Rundschau, 1890. 8 Heft).

lyos, olykor görög vonásokkal. Az assireták rabszolgáinak, tulajdonuknak tekintik a guranokat s olykor egész falvastól árúba bocsátják vagy kicserélik.

Statisztikai adatokat a kurdokról felette nehéz összegyűjteni. Mert nincsenek állandó telepeik, nyáron az egyik, télen a másik tartományban tartózkodnak. A melegebb napokkal fölhuzódnak a váni és erzerumi fensíkra, s a tél közeledésével átteszik lakhelyüket a mosuli s tigranokertai völgyekbe. Ámbár Konstantinápolytól Bagdadig mindenütt találkozunk kurd sátorokkal, mégis aligha meghaladja lélekszámuk a 850.000-et. Vannak, a kik egy millióra becsülik a kurd népeiséget; V á m b é r y még tovább megy s nyilván némi tulzással két milliányi kurdról beszél. A törököknek 1877-ik évi statisztikája szerint 120.000, tényleg több mint 170.000 kurd tanyázik Erzerum, Ván, Mus és Khárpert környékén.

Rabló portyázáson kívül, mely annyi súlylyal nehezedik az örmény lakosságra, főleg az állattenyésztést üzik. Örményország és Anatólia legelőit teljes önkényvel használják fel e czélra. Hatalmas nyájakkal rendelkeznek; felhők gyanánt lepik el hófehér bőrű juhaik a hegyoldalakat. Pusztán az örményországi kurdok évenként nem kevesebb, mint 500.000 juhot szállítanak a konstantinápolyi és halepi marhavásárookra.

Ámbár az egész kurd nép harczias természetű, bátorság és katonai ügyesség tekintetében mégis messze mögötte áll a cserkeszeknek és szyriaiaknak. Ha rendes katonasággal állanak szemben a kurdok, mindjárt az első puska-lövés után megfutamodnak. Első rohamuk nagyon heves ugyan, de tovább ritkán bírják ki. Közönségesen csak olyan embereket támadnak meg, a kiknek nincsenek fegyvereik. Lovasokra nem lőnek a szemközt való találkozásor, hanem a mikor csak tehetik, lesbe állanak. Tény, hogy különösen a szyriaiakkal nem örömet tűznek össze s minden alkalmát az egybekoczczanásnak a lehetőségig elkerülik.

Annál bátrabbak az örményekkel szemben, a kik elvannak tiltva mindenféle fegyvernek, sőt az egyszerű késnek viselésétől is. Ha egy örmény önnön életének védelmezése közben valamely kézi műszerrel vagy kövekkel meg-

öli kurd támadóját — a török kormány átszolgáltatja a szerencsétlent a kurd bíróságnak. S vajjon miként járnak el a kurdok? Nyomban reátörnek az illető örmény helységre, meggyalázzák a nőket, felégetik a lakosság javait s lekaszabolják a férfi lakosságot.

A kurdok egyik-másik tartományban csak névleg tekinthetők török alattvalóknak, a valóságban teljesen függetlenek a kormánytól. A Diarbekir környékén nomadizáló kurdoktól soha egyetlen katonát sem kap a porta. Ván tájékán meg ajándékokat és rendjeleket is kapnak a török kormánytól, csakhogy ne telepedjenek át Perzsiába. Az ugynevezett chosan-i rónákon, Zeithun közelében, Czilicziában ma is 50.000 kurd él, a kik tiz évvel ezelőtt felkelést kíséreltek meg. De minden nagyobb nehézség nélkül megfélemték őket és a mozgalomnak ajándékokkal törbe csalt vezérét foglyúl ejtették s elszállították Afrikába. Sebastienben is nem kevesebb mint 35.000 kurd tartozkodik. Azonban Kurdistan, mint tartomány a valóságban nem, csak is a földrajzi tankönyvek lapjain létezik.

Gyakran megpróbálták már a kurdok a nestorian szyriaiak megsemmisítését, de mindannyiszor kudarcot vallottak. 1842-ben egy kurd főnök, Paterchan bey, színlelt barátsággal közeledett hozzájuk, aztán hirtelen fegyvert ragadtak emberei s a küzdelemben nyolczezeret leöltek közülök. Anglia azonban Paterchan kiadatását követelte a török kormánytól, a mely végre is engedni volt kénytelen. Azóta a vitéz szyriai népség kedvenczvé lett Angliának. Hű barátja e népség az örményeknek. Az a része, mely örmény falvakban és városokban él, mihamar elsajátítja az örmény szokásokat s nem egyszer házassági frigyét is köt az örményekkel. Ván tartományban körülbelül negyvenezeren élnek. Ennek a népségnek épen úgy meg van tiltva a fegyverviselés, mint az örményeknek; s épen oly sokat kell elszenvedniök a törököktől, mint az utóbbiaknak. Ezért történik, hogy minden évben nagy csapatokban mennek ki Oroszországba munkát keresni.

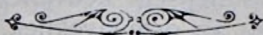
Tény, hogy a kurdok nemcsak hogy nem szaporódnak, hanem apadóban vannak, a minek különösen a nagy gyermekhalandóság az oka. Nem egyszer megtörténik, hogy

a terhes munka s a férjek durva bánásmódja által elkese-
rített asszonyok leánygyermeküket mindjárt a szülés után
megölik, nehogy azok is az ő sorsukra jussanak.

A kurdok különben alapjában véve, mint minden ke-
leti népfaj, nagyon vendégszeretőek. Olykor egyes lovagias
vonásokkal is találkozunk náluk, de a melyeket a rabló
környezet mihamar megront. Régebben az örményekkel is
jó viszonyban éltek, de a török kormányzat cselszövényei
egy évtized óta egészen tönkre tették ezt a jó viszonyt.
Egyébiránt a törökök s a kurdok közt sem áll fenn vala-
mi benső barátság. A török kormány éber figyelemmel
kíséri mozgalmait s mindent elkövet, hogy semmiféle
újítás ne kapjon köztük lábra. A török hivatalnokok min-
den képzelhető ürügy alatt megrohanják s kifosztják a kurd
családokat. Nincs is valami nagy hasonlatosság a kurd és a tö-
rök erkölcsi és vallási szokások között. Egészen véve azonban
mégis hizeleg manapság a török a kurdoknak, minthogy létezik
az örmény kérdés. Egyik alapvonása ugyanis a török kormány-
zati politikának, minden keresztény népfaj közelében mohamedant tartani, hogy az utóbbival elnyomhassa amannak
fejlődését és nemzeti törekvéseit. Így cselekszik a kur-
gokkal az örmények ellen; a »divide et impera« ismeretes
elvét ekként vette alkalmazásba régebben a druzok és ma-
roniták közt s így bujtogatta fel a rumeliai mohamedánok-
at is a bulgárok ellen.

— A befejező közlemény jövő füzetünkben. —

Dr. Molnár Antal.

Szerencsét kell próbálni.

— Családi kép. —

Az »Armenia« számára írta Kritsa Klára.

I.

Szüret előtt.

— **H**ogy lehet az édes feleségem, hogy te soha sem
gyönyörködöl a szép kilátásban, mely nekünk
itt minden oldalról kínálkozik? Mert ha gyönyörködnél,

úgy ennek néha szavakban is adnál kifejezést. Lásd az én lelkemet igen jóleső érzéssel tölti el a tudat, hogy mi ily szép helyen lakunk. Házunkat három oldalról kertek környezik, melyeknek ápolása neked és leányainknak nemde kellemes időtöltés? Ha az utcára nyíló ablakok valamelyikén kitekintünk, szemünk elé tárulnak a »Szénszéle« és »Baraandrás« nevet viselő hegyormok, odább meg az »Egyeskő«, az a csodás sziklafal, Istennek remek alkotása. Az udvarfelől pedig — közbeeső kertünk háttérében — festői szépségükben gyönyörködtetik a szemet a »Revendiká«-nak és »Várbükk«-nek nevezett fenyő- és nyírfával sűrűn benőtt hegyek, melyek között a »Hámpataká«-nak kristálytisza vize csörgedez. S még néha esténként is van miben gyönyörködnünk. Csak a kohóra néző ablakon kell kitekintenünk s ime a legszebb látvány kápráztatja szemünket. A mint a rezet tisztítják, fenn a kohó kéményén a tűzes sziporkák, melyek sűrűn szállnak fölfelé, oly képet nyújtanak, mint egy tűzokádó hegy liliputi kiadásban. Valóban kedves feleségem! ez a B.-bánya rendkívül elragadó hely és. . .

Bilinczki Jánosnak e hosszú beszédét ily szavakkal szakítá félbe neje:

— Tudod mit édes férjem! Jó lesz ha a miket most neked beszéltél, leirod terjedelmesebben s beküldöd valamelyik lap szerkesztőségéhez közzététel végett, hogy olvassák azok, a kik sohase látták ezt az elragadó B.-bányát. De érettem többé ne fáraszd magadat efféle szóbeli tájfestéssel, mert Isten kegyelméből 24 éve, hogy itt élek veled e paradicsomban s ép úgy ismerem minden zegét-zugát, mint te. Hogy én nem bírok gyönyörködni a szép kilátásban, mely itt kínálkozik, annak igen egyszerű oka van: mert engem csak addig vonz valami, míg új; még a legkedvesebb eledelt is megunja az ember, ha mindig ugyanazt találják eléje. És rajtad nagyon tudok csodálkozni, hogy annyi idő alatt nem tudtál eltelni a gyönyörűséggel.

— Hja kedvesem! a valódi szép és nagyszerű mindig vonzza magához, mint mágnes a tüt, a nem közönséges lelket!

— Már legyek én köznapi lélek, nem bánom, de őszintén megvallva annyi éven át nyakig laktam a szép kilátással, sőt úgy tekintem már e hegyeket, mintha börtönfalak volnának, melyek elzárnak minket a nagyvilágtól!

— De édes feleségem, hogy beszélhetsz ilyet?! szólt a férj megbotránkozva.

— Én nemis magamért kívánkozom a világba, — folytató a nő — hanem leányainkért. Aranka már 23 éves, Ida 21. A két kisebbről most hallgatok, minthogy ezek még gyermekek; de Aranka és Ida meg fognak vénülni leányúl, ha ki nem mozdulunk ez átkos hegyek közül! Egy tervem van, melyről azért nem szóltam idáig, mert attól tarték, hogy nálad ellenkezésre talállok, de mivel ez már ugysem tür tovább halasztást s mivel beszédünk tárgya épen alkalmat nyujt erre, tehát halljad. . .

— Az Istenért talán csak nem azt kívánod, hogy elhagyjuk e kedves helyet?! Hisz ha e helytől még meg is tudnék válni, de hol keresnék új állást én, a kinek már félszázad terhe nyomja vállait? . . .

— Ugyan ne ijedj meg! nincs arról szó, hogy itt hagyd drága hegyeidet. Ehhez képest csekélység a mit akarok.

Az az erzsébetvárosi örmény urnő, ki a fürdőről hazautaztában ide rándult férjével, a bánya belsejét, a kohókat stbt megtekinteni s pár napig a mi vendégszeretetünket vette igénybe, egész őszinte szivességgel hívott meg a szüretre. Tehát tervem az, hogy éljünk a szives meghívással és a két nagy leánynyal menjünk el Erzsébetvárosra; a nagynéni addig eljön ide, hogy a két kisebbre felügyeljen. Az útiköltség s egy-egy rend utolsó divat szerint készült öltözék nem kerül oly rendkívül sokba.

— Jaj édes feleségem! egy szerény fizetéssel bíró bányahivatalnoknak, a kinek négy leánya van, óvakodni kell a haszontalan kiadásoktól, ha leányai jövőjét szíven hordozza! Az utolsó divat szerint készült ruhák s az oknélküli utazások, nem a mi erszényünkhöz valók!

— Egy szerény fizetéssel bíró bányahivatalnok — visszhangozá Bilinczkiné férje szavait — a kinek négy leánya van, ha ezeknek jövője szíven fekszik, úgy nem

sajnál pénzt áldozni arra, hogy leányait megmentse a bizonytalan, a sivár jövőtől!

— De ugyan minő czél leend megközelítve az utolsó divat szerint készült ruhákkal, a szüretre utazással leányaink jövőjét illetőleg? kérdé Bilinczki.

— No arra, hogy ezt azonnal megértse az ember, nem szükséges valami nagy talentum! viszonzá a nő gúnyos ajkbigyesztéssel. Aztán ekkép folytatá:

— Mikor a nagynéném legutóbb itt volt látogatóban, elmondottam neki, hogy mily szívesen hívtak meg a szüretre, mire ő így szólt:

»El kell menni okvetlenül. Szerencsét kell próbálni!«

»Hogy érti ezt néni?« kérdém azonnal, sejtve, hogy mire czéloz.

»Hát úgy fiam, — felelé — hogy a leányokat be kell mutatni a világnak, mert különben bizony nem tudom, hogy ki jön ide az Isten háta mögé leánynézőbe.

Két éve múlt annak, hogy azon falúból, a hol lakom, egy leány az anyjával szüretre ment épen Erzsébetvárosra. Ez a leány úgy szólva legcsunyább volt a faluban, senki se udvarolt neki és uram fia mi történik? Hát bizony csak az, hogy egy gazdag örmény kereskedő halálosan beleszeret s még ott a hely színén nyilatkozik. Pár hó múlva aztán — falunk csodájára — végbe is ment az esküvő. A kelengyét a vőlegény hozatta meg, mert a leány anyja szegény özvegy asszony. Most már segítheti a leánya, mert van módja benne.

Tudod lelkem! szó a mi szó, de a ki teheti, adja örményhez a leányát, mert az örmény jó feleségtartó. Ott nem fájdul meg az asszony feje. Az örmények kamrája és pinczéje mindig tele van. Ezek nem veszik pl. a zsirt kiló számra az üzletből, hanem 60—80 régi kupát, nem litert, olvasztanak, mikor az ideje. Ismétlem fiam: Szerencsét kell próbálni!«

Nagynéném tanácsa visszhangra lelt bennem. Kérj az igazgató urtól néhány napi szabadságot. Leányaink jövőjeért nem szabad elszalasztani a jó alkalmat.

— Már olyan nincs, hogy én szüretre menjek — mondá a férj — s nektek sem ajánlom, hogy menjetek. A jó lovat a jászoly mellett is. . .

— Hagyd azt az ostoba közmondást! — vágott szavába a nő hevesen. — Leányaink pártában fognak maradni, ha nem megyünk s e gondolat reám nézve elviselhetetlen!

— A házasságok az égben köttetnek. Hidd el, hogy a melyik leányról az van megírva az ott vezetett könyvben, hogy magányos élet-úton haladjon, azt ugyan hiába hordozzák szüretre; a melyikről meg föl van írva, hogy férjhez menjen, azt a legfélreesőbb helyen is előbb-utóbb föl fogja találni az, kit az égi Gondviselés számára élet-társúl rendelt.

— Eh! engem ugyan meg nem győesz szavaid igazságáról; én nem hiszek az égben kötött házasságokban! De ha nem akard, hogy menjünk, ám legyen! S ha majd leányaink ebben a hegyek által elzárt zúgban elhervadnak s arczukon elterülend az az őszi es búbanat-szín, mint a tövén hervadó virágé, melyet senki nem ápol, akkor érje a felelősség Isten s emberek előtt szivtelen atyjukat, kinek hallatlan fukarsága tette boldogtalanná egy egész életre gyermekeit!

Bilinczkiné az utóbbi szavaknál elővette a nők ama fegyverét, mely ritkán téveszti el célját: sirni kezdett oly keservesen, oly szivszaggatóan, hogy a szegény Bilinczki kénytelen volt meghajolni akarata előtt, csupán azt kötötte ki magának, hogy ő hadd maradjon itthon.

Igy aztán hozzálátott a gondos anya leányaival a szüretre való előkészületekhez. . .

II.

Szüret után.

Nos kedvesem hódítottak-e a leányok egy-egy vőlegénynek valót, lesz-e bokros menyegzőnk? kérdé Bilinczki nejétől más nap, hogy a szürettről hazatértek.

A nő kedvetlenül felelé:

Leányainkat ott a jelen voltak mindannyian igen megkedvelték, csakhogy a férfiak között egy sem volt házasulandó, csak olyanok voltak ott jelen, a kiknek egy része már nő, a többiek meg vagy jegyben járnak, vagy még nem értek meg a házasságra.

— Így hát hasztalanul folytak könyeid; hasztalanok voltak kiadásaim a divatos ruhákra és útiköltségre és hasztalanul próbáltatok szerencsét!

E szavak oly keserű gúnnyal mondtak, hogy Bilinczkiné szinte megrázkódott tőlük, de nem nyelte el, hanem így válaszolt szintén gúnyosan:

— No nem voltak éppen hasztalanok, mert most már legalább van egy-egy tisztességes ruhánk, nem kell szégyenkednünk, ha pl. a templomban megjelenünk; az útiköltség sem veszett kárba, legalább láttak leányaink e hegyeken és füstös kohókon kívül valamicskét a világból is és látták leányainkat többen s ezek eldicsérhetik ismerőiknek, a kik között lehetnek házasulandók is. . .

— S ezek eljönnek nemde leánynézőbe, mihelyt megtudják, hogy e hegyek között mily két szép leány termett?

— Különben most már nem óhajtom örményhez adni leányaimat

— Ugyan miért? kérdé a férj kíváncsian.

— Mert egy örmény nőtől a szüreten azt hallottam, hogy nekik minden alkalomra meg van a saját nemzeti eledelök, melyeket nem mulasztanak el pontosan elkészíteni.

Minden vasárnap: ángádsábur, újévkor: dáláuzi, menyegzők és névünnepek alkalmával: dáktákhálvá és páchlává, farsangon: herisza és kézzelvetett pánkó, nagyböjten olajas dolma, gorgód és máchoch, húsvétkor kátá. . . Oh de ki tudná eszében tartani azt a sokféle ételt és csemegét, melyeket az örmény nők szoktak készíteni! És ebből azt következtetem, hogy az örmények azért élnek, hogy egyenek.

Már most az olyan leány, a kinek az apja lengyel, anyja meg székely származású, hogyan tudna megfelelni egy örmény férj izlésének, ha nem tudná elkészíteni azt a számtalan örmény eledelt? S így kész volna a házi perpatvar.

— No de azért ugy-e édes feleségem mégsem adnál kosarat, ha megkérné leányaid kezét egy-egy csinos örmény gavallér? Hanem mégis csak jobb lett volna, ha itthon maradtok. . .

— Kérlek tovább már ne untass kiadásaid említésével; szégyen oly fukarnak lenni!

— Ezekre e perczben nemis gondoltam, hanem arra, hogy jobb lett volna honn maradnotok; mert a míg távol helyen kerestétek a szerencsét, addig az itt járt e falak között.

— Mit beszélsz!?

— Az igazat! A míg ti szüreteltetek, addig ide járt leánynézőbe a szomszéd faluból egy csinos székely férfiú, a ki nem rég foglalta el ott tanári állását. Doktor barátom mutatta be, ki nagyon sajnálkozott, hogy nem találta itthon leányaimat. Innét aztán elmentek az özvegy asszony leányához a szomszédba.

— Nos? szólt feszült kíváncsisággal a nő.

— Nos úgy beszélnek, hogy a szomszéd asszony leánya, az a tüzes szemű örmény leány meghódította. . .

Az ajtón kopogás hallatszott.

— Szabad! mondá Bilinczki félbeszakítva szavait.

A szomszédasszony lépett be, kezében egy nyitott levéllel.

— Talán zavarom önöket? mondá.

— Oh dehogy! foglaljon helyet szomszéd asszony! szólt Bilinczki udvariasan.

— Köszönöm nem ülök le, nagyon sietek, mert szapulunk, hanem egy nagy kéréssel jöttem a tekintetes szomszéd urhoz: Legyen szives erre a kérőlevélre fogalmazzon egy választ.

— Miféle kérőlevél? adja csak ide szomszédasszony! Ah! igen az a tanár kéri leánya kezét! . . . Nos hát hogy hangozzék a válasz?

— Hát csak úgy, hogy az ajánlat igen megtisztelő s hogy szivesen látjuk a tanár urat, hogy. . . Hiszen a szomszéd ur tudja, hogy miként kell az ily levélre felelni, ha nem akarjuk a kérőt visszautasítani.

— Jól van jól szomszéd asszony! hát csak hagyja itt a levelet, majd megírom az inpurumot.

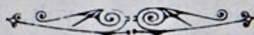
S ezzel Bilinczki átvéve a levelet, kikisére siető szomszéd-nőjét, míg neje bennt bosszúságában majdnem a tiz ujját rágtá.

Hallott is aztán szegény feje eleget, a mint visszatért a szobába. Egyik szemrehányás a másikat érte: hogy ő milyen rossz apa, hogy nem tudatta velük, miszerint a szomszéd faluban egy házasulandó tanár van, akkor nem mentek volna szüretre; hogy ő milyen erélytelen, gyáva ember, a ki nem tudta férji tekintélyét latba vetni, hogy semmi szín alatt ne egyezett volna bele a szüretre való menetelbe, úgy most legalább egyik leányt férjhez adhatnák.

E szemrehányásokat keserves sirás követte. Ezt már nem bírta hallgatni a szegény férj, hanem kalapját és botját véve rohant ki az ajtón, azonban nem állhatta meg, hogy vissza ne forduljon s az ajtón keresztül e szavakat oda ne mondja siró nejének:

— Furcsa állapot biz ez! Te vagy mindennek oka és még te haragszol. Olybá veszed a nagynénéd szavait, mint a szent kenetet s eljátszod leányaid elöl a jó szerencsét e tanács folytán: »Okvetlenül el kell menni a szüretre; szerencsét kell próbálni.«

E szavak után menekült is, a merre a szeme látott. . .

Erdélyi örmény közmondások.

Gsak akkor veszi el házastársúl a nőt, ha talál természetök. — Incshu cshi zárnevén, ná cshin árnevi.

*

A kevés elég, a sok elmegy. — Khicshê g'okti, sádê gethá.

*

A jóllakott (ember) az éhesnek apró szeleteket vág. — Gustê khághczhádzin mándrê gi pête.

*

A mondónak hallgatóra van szüksége. — Ászoghin lészogh.

Görbe lyukhoz, görbe csap. — Dzur dzágin, dzur csép.

Lukutz kutyája Lipszében járt és mint kutya jött vissza. — Lukutzin sunê Lipszkán khálile, u jéd êndêr sun tárczile.

Nem akarok úgy járni, mint Biáthá kutyája. ¹⁾ — Cshuzim ámbesz khálelu, êndêr Biáthájin sunê.

Akármelyik ujjamat vágjam el az öt közül, egyformán fáj. — Êzvor mádész ál gêdrim, ná ámenê gi czhávi.

Összegyűjtötte :

Dr. Gopcsa László.

Erzsébetváros polgármesterei.

Az erdélyi örmények lelke, intézője bejövetelek alkalmával Dániel Tivadar volt, kinek halála után Apaffy Mihály az erdélyi örmények főbirájává: Gergelyfi Miklóst, albirákká e kipróbált hűségű férfiakat: Zakariás Endrét, Czifra Lukácsot és Várteresz Lukácsot rendelte, kik közül Zakariás Endre Ebesfalván székelt; utána időrendben ezek a birák és polgármesterek következtek:

- 1727—1732 Zakariás János,
- 1732—1736 Issekutz Miklós,
- 1736—1737 (ismét) Zakariás János,
- 1737—1740 Dániel Imre,
- 1740—1742 Lázár János,
- 1742—1743 Issekutz Emanuel,
- 1743—1745 Dániel János,

¹⁾ Hiában járt, mint kutya tért vissza.

- 1746—1747 Dániel Imre,
 1747—1749 Lukács Tódor,
 1749—1751 Lázár János,
 1751—1753 Ötves János,
 1754—1755 Issekutz Auxent,
 1755—1757 Gáspár Melkhon,
 1757—1760 Issekutz Ágoston,
 1760—1762 Zakariás Tamás,
 1762—1763 Kosotán Márton,
 1763—1764 Issekutz Auxent,
 1764—1766 Zakariás Tamás,
 1766—1768 Dániel Eugen,
 1768—1770 Issekutz Antal,
 1770—1771 Csiki Tivadar,
 1771—1772 Vikol Bogdán,
 1772—1773 Csiki Emánuel,
 1773—1774 Dániel Eugen,
 1774—1775 Issekutz Auxent,
 1775—1776 Dániel Lukács,
 1776—1777 Dániel Eugen,
 1777—1779 Csiki Emánuel,
 1779—1780 Dániel Eugen,
 1780—1781 Issekutz Antal,
 1781—1782 Csiki Emánuel,
 1782—1784 Issekutz Antal,
 1784—1789 Csiki Emanuel,
 1789—1790 Török János,
 1790—1792 Issekutz Auxent, ¹⁾
 1792—1793 Lengyel Lukács,
 1793—1794 Csiki Mihály,
 1794—1795 Patrubány Vártán,
 1795—1796 Issekutz Antal,
 1796—1798 Csiki Mihály,
 1798—1799 Török János,
 1799—1800 Dániel Gergely,
 1800—1801 Csiki Mihály,
 1801—1802 Török János,

¹⁾ Issekutz Auxent jelen volt az 1791-iki országgyűlésen, mely az örményeket honfűsította s városainkat az erdélyi szab. kir. városok sorába fevette.

1802—1803	Csiki Mihály,
1803—1804	Zakariás Zakariás,
1804—1805	Csiki Mihály,
1805—1810	Csiki Lázár,
1810—1813	Dániel Gergely,
1813—1814	Dániel Imre,
1814—1832	Dániel Gergely,
1832—1839	Lengyel Márton,
1839—1850	Dániel Eugen,
1850—1851	Fark János,
1851—1855	Dr. Wolff József,
1855—1860	Bilcz József,
1860—1861	Nuridsán Bogdán,
1861—1875	Karácsony János,
1875—1877	Csiki Lázár,
1877—1882	Tompos Gergely,
1882—1885	Joseffi József,
1885	óta Lengyel Márton. ¹⁾

A mult nagyjai emlékeik megalkotásában élnek, a jelenlegi polgármester bölcs munkásságában él, s a jövő előjárói éljenek reményeik megvalósításában.

Ávedik Lukács.

Ászvádur.*)

(Elbeszélés az erdélyi örmény életből.)

IV.

Peránav Mányi, kinek egy pálinkás bódéja volt az Ászvádur boltjával szemben, azt beszélte egy temetésen a kántornak, hogy a Pári doktor gavallérosságában sok része van a Püspöksüveg — kasszájának. . .

De hát ki tudott volna a Peránav Mányi pletykájának hinni, különösen, ha olyanokat tóditott hozzá,

¹⁾ 158 év alatt, 62 ízben választott Erzsébetváros előljárót és ezen előjárók között csak egy volt (1855—1860 Bilcz József), ki nem örmény. Szerk.

hogy Nánikót doktornévá akarja Ászvádur tenni és azért költ Pári doktorra.

Az urias Pári doktor pedig nagyot nevetett rajta, mikor az urak a kávéházban elbeszélték ezt neki.

Pedig ugy volt minden, a hogy Peránav Mányi mon-dotta

A szegény Ászvádurnak, — a mint ő magában hitte, — malasztot adott a Szentlélek s a hogy észre vette, miért jár Pári doktor annyit a Püspöksüveg-be, és azon keresztül (hogy sokan ne lássák) be a szobába, lemondott magáról egészen. Visszanyomta szívébe a két-ségbeesést; a gyűlöletet, mit Pári doktor iránt érzett, szeretetté ámitotta magában s Nánikóban csak testvérét nézte, hogy boldoggá tehesse.

S hogy meg is sirassa, mint elveszett üdvösségét.

Egyik nap még egyszer igazat adott Peránav Mányinak.

Ászvádur este későn fáradtan tért be a boltból Ná-nikóhoz. Ez sirva térdelt a szent Anna képe előtt, mely-nek két oldalán igazi kérlelésnek miatta két szentelt gyertya volt gyujtva.

Odarohant s fölemelte a reszkető leányt.

— Mi bánt?

— Oh, bár meghalnék! fuldokolta sirástól elfojtott hangon.

— Na ne beszélj így, nehogy az Isten meghallgassa.

— Nekem csak megmondhatod?

Nánikó odatámolygott az asztalig s mikor már Ász-vádur a divánig segítette, kebeléből egy levelet vett elő és két karjára zökkentve fejét, tovább sirt keservesen.

Ászvádur magához vette a levelet s vitte a szobájába.

Hirtelen végig pörgette olvasóját és aztán — elol-vasta a levelet.

Egész éjjel nem aludt.

Kora hajnalban belopódzott a boltba és egy nehéz pénzeslevelet csomagolt be.

Keserves munka becsületes gyümölcsének nagy részét.

S megczimezte — Pári doktornak.

Ez volt az első.

V.

Rossz hirnek szélesebb a szárnya, míg a jónak sokan lassítják futását.

Ha valakit felkap a szerencse, emberi gyarlóság szívesen hall arról rosszat.

Hírét vehette bárki is, hogy Pári doktort városi orvosnak választották és hogy milyen fogyatékos lett benne eleinte a figyelem Ászvádurék iránt. De csakhamar sürűbben kezdett a Püspöksüveg-be eljárni, mert az uri ismerősei furcsán kezdtek róla gondolkozni.

Ritkultak a szíves meghívások és csak úgy elvétve akadt egy-egy nagykanalas ebéd, vagy zajos multság, hol közfigyelem tárgya legyen.

Mintha a tudományát sem méltányolták volna eléggé. Hálátlan uri barátai úgy vélekedtek, hogy legényebb korában jó volt cimborának, hogy az időt előljék vele, de most köszönje meg ő, hogy kenyérhez juttatták. Kevés háznál lett házi-doktor és a tervezgetett jó partik is kezdtek eltűnedezni.

Apró, jelentéktelen figyelmetlenségek egymást érték, alapját vetve meg annak, a mi lassan öl, miből kinövi magát egy láthatatlan csapás; mikor nem veszik számba az embert. . . .

Ha valaki okát kérdezte, azt felelték rá: Pári doktornak a Püspöksüveg-nél vannak kötelezettségei. A hálától nem illik senkit se visszatartani. . . .

Ászvádur — látszólag — együtt örült Nánikóval a Pári doktor visszatértén s dolgozott napestig.

Olyan volt, mint egy szenes rab. Túrte szótlanul, de még elő is segítette a Pári doktor bizalmaskodásait s a mit eddig a sokpecsétes levelek tettek meg, azt most négyszem közt intézte el. . . . »Ászvádur sógor.«

Egy őszi vasárnapon, végre ki is hirdették az öreg templomban Nánikót Pári doktorral.

A menyegzőn a régi uri barátok mind ott voltak, hogy megadják a kegyelemdőfést az »Ászvádur sógorának.«

A lakomán megtánczoltatták sorba a menyasszonyt, elég jónak találták a Püspöksüveg tokaiját és mulat-

tak a vergődő Ászvádur erőltetett tréfáin, ki örmény nótákat is énekelt a vendégségnek.

Mikor megtisztult tőlük a két kis szoba s hárman együtt maradtak, Ászvádur ugy bucsúzott el Nánikótól, hogy pitymallatkor a szentpéteri vásárra indul, a hol dolga akadt.

— A boltban a szomszéd zsidó szatócs fog vigyázni, ki holnap, a szombatért ugy sem nyithat magának boltot.

Már át is adta neki a kulcsokat, hogy kívülről nyissa fel kora reggel az ajtókat. . .

VI.

Az Ászvádur szekerese harmadnap egyedül jött vissza. Ászvádur egy korcsma szénás hijján elveszítette magát. A zekéjében hordott pisztolylyal kétszer lött magára. Falusi oláhok nem engedték, hogy hazahozzák a hátárukon, mert a jég elver minden vetést. . . .

Nánikó nagyon megsiratta.

Pári doktor pedig másnap eladta a boltot a szomszéd zsidó szatócsnak.

Peránav Mányi azt mondta erre, hogy még nem látott zsidót püspöksüveg alá bujni.

Törös Tivadar.

Örmények az ötödik világrészben.

Amarseille-i »Armenia« 1891. máj. 23-án kelt 75. számából veszszük át ezt az érdekes cikket, mit Jeruántuni nevű örmény irt Melbourne-ből:

E világrész jelenéről irok. Áusztrália *) több részre oszlik: Déli-Új-Wales (New-South-Wales), fővárosa Sidney; Victoria, fővárosa Melburn (Melbourne); Déli-Áusztrália (South-A.) fővárosa Adèlejd (Adelaide); Khuinszlend (Queenslande) fővárosa Brizben (Brizbane) és végre Nyugati-Áusztrália

---

Australia rövidített alakja az Austral-Asia szónak, jelentése: Déli-Ázsia (australis, latin szó: déli).

(Western-Ausztrália) fővárosa Perth. E városok közül szép fekvése és fejlődött kereskedelméért Melbourne tekintetik Ausztrália fővárosának.

Nagy-Britania, mihelyt e világrészt uralma alá hajtotta, mindent elkövetett, hogy ezt a földet művelje, épületekkel megtöltse és Anglia fönséges és előre törekvő kolóniái egyikévé tegye. És törekvéseit siker koszorúzta. — Ausztrália aranybányáival rég-óta magára vonta Anglia szemeit. . . és midőn évekkel ezelőtt ide gonosztevők számkivetésbe küldettek, ezek nagy vagyonra tettek szert és életök végszakát krözusi gazdagságban töltötték.

Ausztrália általában erdős föld, talaja sziklás-köves; azonban a szorgalom és a kitünő földművelési gépek azt termékeny mezőkké változtatták, hol most sokféle növény terem. Főbb termények: búza, burgonya, különféle zöldség, mely utóbbiak közül különösen említést érdemel a 'banana'. Ausztrália állatai közül híresek a íó, bival, juh, házinyúl, a kenguru (kangooroo).

Egalja nagyon változó. Márczius, április, szeptember és október nagyon változó hónapok. Süt a nap; ezüsfényű sugarait bőven löveli földre, fűre, emberre, állatra, melyektől a lélek új reményt, új fényt kölcsönöz — és egy percz múlva a tiszta égboltot hirtelen vastag, sötét felhők borítják; eső, villámlás, dörgés, mennykő rémitik azt, kit a zivatar a szabadban talál. Télen itt nem havaz, csak néhány magas hegy csúcsán lehet havat látni. Néha 4—5 napig folytonosan esik.

Melbourne, ez a szép, népes és munkás város, mintegy 50 évvel ezelőtt úgyszólván semmi volt: pusztaság, hol alig élhetett meg az ember. És most csodaszép épületek, virágos, zöld kertek, magas egyházak, csinos színházak, diszes daltermek, melyeknek alsó padlata márvány lapokkal van kirakva, ékesítik téreit; kikötőjét pedig különböző lobogókkal ellátott hajók töltik el. Ausztrália az ipar, földművelés, vasútépítés és a kereskedelem terén oly hírnévre tett szert, hogy itt-ott még az Egyesült-Államokat is felülmulja. Ezt mondja sok amerikai és európai utazó. Melbourne-t Ausztrália New-York-jának tekintik. — Érdekes itt a 'cable-train'-nak nevezett lánczokból készült gép, mely ló és gőz nélkül viszi-hozza a kocsik egész sorát. Csak

California- és San-Franciskoban lehet ezen »eszec« találmány párfját látni.

Melbourne, vagy jobban mondva Victoria aranybányái nagyobb részt már kimerítették. Csak nagy tőkével rendelkező gazdag társulatok nyitnak itt-ott újabb-újabb bányákat. Melbourne városában, mely alig 20—25 év óta épült — a legújabb népszámlálás szerint — 1,140.132 lélek lakik. Épületei közül legszebb a kormány által épített kincstár, tanácsház, museum és nyilvános könyvtár. E könyvtár, mely majdnem minden nemzet irodalmi termékeiből van összeállítva — leggazdagabb könyvtára Áusztráliának. Itt találtam — nagy örömömre — két kötet angol-örmény és ismét két kötet örmény-angol szótárt. Itt szólás-szabadság uralkodik. Most szólok e város örményeiről.

Az utóbbi évek óta több örmény utazik e tájakra. Mintegy 3—4 évvel ezelőtt jött ide ,thokáti' Álthueán Minász szatócs; jó állapotra vergődött. Taval költöztek ide Egyiptomból a jeruzsálemi születésű Márdiroszeán Sándor és János testvérek, kiknek elseje átment Nyugat Áusztráliába, János pedig itt gyöngyház kereskedést folytat. Egy szorgalmas örmény lakik Brokhên-Hili-ben, neve Szebásztei Ignác. Van közöttük nős örmény is. Ez Gosztánteáncz Simoneán Tigrán; ghárábághi születésű (Sus). Gosztánteáncz lóháton Persián át Indiába ment (Calcutta). Innen két konstantinápolyi örmény ifjúval 3 évvel ezelőtt Melbourne-be jött. Ezek egyike: Kheledsán, Sidneybe ment. Gosztánteáncz itt czukrászatot nyitott, angol nőt vett; már leány gyermeke is van. Jó örmény; örmény lapot járát; meggazdagódott.

Sidney-ben hét örmény lakik; egyiknek neve Smyrnai József, másik eriváni Máhdészi Mánug, egy harmadiknak neve Ávákián Mэгêrdics, ez Mus-ból ment Áusztráliába, hol már 12—15 év óta lakik. Brizben városában tartozkodik Bárszameán Miszág Árágirból, ez 6 év óta lakik Áusztráliában. — Egész Áusztráliában 16 örmény van.

Eredeti örményből:

Szongott Kristof.

Az örmények a legelső keresztények.

Az örmény történelemírók, kikhez Agathangelos (élt a IV. században) és Zenob Klág is (Világosító-Szt-Gergely tanítványa) tartozik, világosan mondják, hogy midőn Nagy-Konstantin a kereszténységre áttért, az örmény nemzet már rég keresztény volt

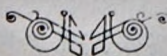
Saint-Martin volt az európai tudósok közt az első, ki e tényt elismerte és történeti adatokkal be is bizonyította, hogy Konstantin megtérése előtt a keresztény vallás volt Örményországban az uralkodó vallás. Az örmények a világon a legelső keresztények.

Erre vonatkozólag Saint-Martin szó szerint ezeket írja: »Arra a háborúra, mit Maximianus az örmények ellen viselt, alapot az szolgáltatott, hogy az örmények védték a kereszténységet. Ezt a körülményt nem vették észre azok a tudósok, kik az egyházi régészettel foglalkoztak. E háború ismertet minket azon nagy eseményvel, mely eddig előttünk ismeretlen volt: ez mutatja nekünk, hogy Örményország 311-ben (tehát Konstantin előtt) Krisztus tanait vallotta, és hogy e nagy országban, mely a görög császárság közelében feküdt, terjedt az evangelium tanítása. És e körülményből arra a következtetésre jutunk, hogy itt a keresztény tan már előbb vert gyökeret. Ez a világos nyilatkozat, mit Jesebus közöl velünk, eléggé meggyőzhet minket arról, hogy az örmények a legelsőek, kik a kereszténységet felvették. . . . Örményországban 276-ban a király, a herczegek, a nép a keresztény vallást követték.«

Más helyütt ugyanez a Saint-Martin ezt mondja: »Tiridát trónralépte előtt 18 évvel és Konstantin megtérése előtt 30 évvel az örmények és királyuk már a kereszténység ölében voltak.«

Tehát ott, hol Noe bárkája megállapodott, hol első ízben mutattak Istennek áldozatot, szilárdult meg és onnan terjedt tova — Krisztus üdvadó tana.

Cselingárián Jakab.

Tiridát király.

III.

Nem lehet szándékunk a történelem és hagyomány fonalán a méltó érdekességnek e bőrtartalmú tárgyát lapokra terjedő részletekben ecsetelni.

Egy nemzeti újjászületésnek átmeneti körülményeit csak is azon főbb pontokban jelezzük, melyek a muitat a jövőhöz fűzik. Ama végzetes sajtók környezete, — hol az őszi virágokban oly színgazdag növényélet hullámozott — festői sírkert látványát tárja föl a szemlélő előtt.¹⁾ A hajnal pirkad s az elláthatlan néptömeg hullámszerű mozgással lepte meg a helyet. Ott vala a király és a nemzetnek legjőbbjai. Miután a borzasztóan megcsonkított hullák kilencz nap óta temetetlen heverték a vértől gözölgő vesztőhelyen, azokat Gergely összegyűjtetvén a sajtóépületekbe, a hol azelőtt laktak volt, helyeztette el; ő maga is az Úr szőlőjének valódi munkása, e helyet választá magának lakásúl.

És most a feddő szeretet indulatának nemesebb kitörésével tartja szemeik előtt a vak gyűlölet küzdelmeit a kiszenvedett ellen; a különös erélylyel hangsúlyozott szavakra a vádló öntudat fájdalma könnyözönben áradozva hangos zokogásban tört ki s az ajkak közlékenyebbekké lettek: »Remélhetünk-e — szólnak ők — bocsánatot Istentől, midőn egész valónkat ily nagy bűnnek terhe nyomja?« És a béke fejedelmének küldöttje, a felébredt lelkiismeret e nyilatkozatára oda áll melléjük, hogy őket ez üdvös fordulatban megedzdze. — »Az ártatlan vér — mondá ő — melyet ezen szűzek Krisztus nevéért öntöttek, égbe kiált Istenhez; de nem bosszúért, hanem irgalomért, azoknak megtéréseért, kik őket meggyilkolták, azon ország és nép üdvéért, melyből a vértanúság koszorújával az égbe szálltak.« . . . »És miért tartotta meg Isten életemet? Nem egyébert, hanem, hogy munkáljam a ti üdvösségteket, hogy

¹⁾ Ripszime és társainak halála az örmény naptárnak második, vagy is a szeptember és október közé eső és 30 nappól álló, 'Ori' havában történt. Agathangel. P. 1. C. 21.

hirdessem az ő szent nevét és hogy a sötétség műveinek szolgálatától megszabaduljatok.« A hitbajnok hő imába merült s a szellembeteg király s hozzátartozói az életnek visszaadattak. E percztől az Ársácida dynastia uralkodásának új, dicső — vajha állandó — korszaka virradt fel. — Ennek első lapján a szenvedés elsőségének, a nemzet Világosítójának neve áll. Rengeteg munka vár reá, szent Tadé és Bertalan működésének fonalát vette fel, hogy az életnek tanát hirdesse. És e tanítás oly kapos volt, hogy a megrögzött elfogultság és minden a mi az érzéki embernek drága, áldozatul hozatik annak az önodaadásnak, mely az Isten és erény kellemes jármába veti magát. Forradalmat támasztott: »a szívek forradalmát.«

Hatvanöt napig tartott bőjti sanyargatással fogadott tanítás folyama alatt a pogányság bűbáj körében fölbujánzott eszmék, elnyilt virág gyanánt hervadtak el. Erre az egy hit-, egy szeretet-, egy közösségbe sorakozó népet pezsgő munkára hívja fel. A homloksorban a király áll, ennek és udvarának példáján mindnyájan felbuzdulva az ország legkiválóbb fiai és leányai hordták az építkezési anyagot s feltörött kezeik alatt erélyesen folyt a munka; s a tervezőnek lelke előtt fölragyogott fényoszlopok térein buzgóan épülnek az Istenházak és pedig a közelmúlt vérengzések küzdterén; egyike, hol sz. Ripszime, a második a halálhörgés tanyáján, a közvesztőhelyen, hol Kájánné és társai szenvedtek, a harmadik a sajtó épületeknél, hol egy beteg társnőjük öletett meg. és az áhítatnak ezen szent helyein temették el aztán a vértanúk tetemei.¹⁾

Szálljunk vissza majdnem három évszázad hosszú során. Ott látjuk Ánánun királynak, a hitszegőnek, ki minden erkölcsi gátot lerombolt, sötét alakját. Az örmény egyház véres gyermekségének napjai, melyeket Ánánun idézett elő, ujjmutatásul szolgáltak arra nézve, hogy mindent előre gondoskodólag akkép kell elintézni, hogy meg-

¹⁾ Az örmény egyház a pünkösdi nyolczada után következő hétfő napot különösen Sz. Ripszime emlékére szenteli, keddet pedig Kájánné és társai emlékére; ugyanezt teszik a koptusok szeptember 26-ik, a görögök 29-ik, a latinok és arabok ezen hó 30-ik napján.

semmisüljenek az aljas számításon alapuló működések. Az ügy fontossága hangosan követelte, hogy a pogány intézmények gyökerére fejszét fogjanak. Maga a király tépte szét a koszorúkat, melyeket azoknak tiszteletére font; ledönté a szobrokat, melyeket ő maga oly fénynyel állított. Az önzés szennyes sarában kéjelgő papjai e bálványoknak, a beszélő tények bizonyítéka daczára nem tekinthették egykedvűleg a dolgok fejlődését. A düh lángjával, mint egy test emelkednek föl veszendőbe menő uralmukért harcot küzdeni; azonban a pöffeszkedő szájhősök és Apollonak álnok látnokai látva, hogy a király kebelére hiába kívánkoznak, mint világosság kerülő madarak odujokba bujva annak szélén összedugott fővel lesekednek s a nép régi gyarlóságaira támaszkodva mindaddig huhogtak, míglen a meggyőző érvekre sivitó szájuk elnémult nemcsak, hanem még az elismert igazság hiveivé is avatták föl magukat.

A hitbeni megszilárdulás műve már most háborítlanul folyt. Gergely apostoli utazásaiban leszáll az Isten egyszerű népéhez. Az élő szóval gyakorolt tanításra lelepattog a máz, melyet a hamis tudomány csempészei rátapasztottak a korhadt épület falrepedékeire. Ez új időnek új emberekre volt szüksége. Ilyen volt a hitküldérhez csatlakozott király: ki férfiasan bevallotta előbbi tévedéseit, midőn a néptérítési ügyben a legszélesebb engedékenységet gyakorolja tanulságokban és bűnhődésekben gazdag élete; fejedelmi biztató szavai példáulú szolgálta arra, hogy Vághársábádnak, mint az ország szívének élénk dobogása az igazi Világosság kútfeje iránt, annak minden részében hasonló érlüktetést idézzen elő. A neki bátorodott nép, hálából a hitigazságok letéteményese iránt, fürge munkálkodással maga távolítá el a pogány jelvényeket és örömmel szemlélte feltüzetni a szabadság fáját: a keresztet azon helyeken, melyek kijelöltettek a végre, hogy oda templomok építtessenek.

Gergely látván, hogy a vivmányok napról-napra ily mérvben gyarapódnak, minthogy semmi egyházi hatalommal és joghatósággal nem birt, arra figyelmeztette a királyt, hogy gondoskodjék egyházi férfiakról, kik az országot az igaz Isten számára berendezzék. Erre minden arc

azon férfiú felé fordul, ki életének minden perczét nemzete jólétének szentelé. Hogy mily távol állott egyszerű lényétől a magasra emelkedés után törekvő vak hiúság: tanúbizonyosságot szolgáltatott az által, hogy szerényen visszautasítá az ajánlott egyháznagyi méltóságot; de minthogy nemzetét énjénél jobban szereté, hogyan térhetett volna ki a sűrű kérések elől?

Nem sokára cappadociai Caesarea, az ő egykori menhelye érdekes eseménynek lőn színhelye; hangzatos neve az ország határain túl a szomszéd tartományokat is beszárnyalta; azért szivesen látott jövevény vala ő Caesareában, hol az egyháznak valódi disze, Leontius érsek által áldozárrá s azután az emberi szellem újrateremtőinek: az apostoloknak egyik méltó utódává lőn fölszentelve 302-ben Kr. u. Soha őszintébb üdvkivánatot nem cserélt ki ember emberrel, mint e két főpap.

A legszentebb érzelmekkel telik meg a kebel azon folyvást ragaszkodó kegyelet miatt, melyben menet-jövet az összegyülekvő tömegek részeltették Világosítónkat.

Sebáste városában, a tudományosság és buzgóság megérdemlett hírében álló egyének csatlakoztak az eleven vértanúhoz, köztük a syr eredetű Zenobius Klág, kik törhetlen hűséggel vágyakoztak az igaz vallás elterjedésének útját álló akadályok elhárításának munkáján vele együtt fáradozni.

Sebásteből az élet vonzó képeit lebegtető virányos Járonnak báj-, termény-, bor- és búzadus földjére léptek, melyhez a rohamosan előtörő mozzanatokon kívül oly régi emlékek ragadnak. Itt egy zajongó töredéknek dühönczeivel megbeszélendő kérdések voltak még hátra. A vidék egyik legérdekesebb pontján 6000' magas ágra emelkedik a »Charche« hegy, mely vidám tekintetét kilencz kristálytiszta forrásaival az agg Taurusra pihenteti; miért is e virághintett hely kilencz forrásnak neveztetik.¹⁾

Az ész, mely Istent imádni megszűnt, imádását lealacsonyítva, a hegytetőn, öntött rézből két óriás képszbrot állított fel. A szellemnyügző békok eme kapcsai nem honi

¹⁾ Inágn = neun Augen, kilencz szem, forrás.

intézmények, bölcsőjök Indiában ringott. Kiszáne¹⁾ és Demeter fivérek hazájok földét elhagyni kénytelenítettvén, Armeniának ős időktől ismeretes vendégszeretetéet vették igénybe. Az Arsacidaház alapítója Vághárság őket a fennevezett Járon vidékével ajándékozta meg; miután itt fejeik felett szebb nap kékellett, nemzeti isteneiket Ádsisád városban meghónositották. A jóllét magas polcza szédíteni szokott; de a király figyelmét ki nem kerülte, amit gonosz kezök új hazájokban kovácsolt; miért is életökkel lakoltak, de fiaik javaiktól nem fosztattak meg. Ezeknek tekintélyök idővel oly nagyra nőtt, hogy zavartalanul gyönyörködhetek azon képszobrokban, melyeket atyáiknak emlékére fölállítottak. A szellemi sötétség azokat, mint az egész vidéknek tisztelet-tárgyait, az istenek közé sorozta. E hely most a kereszténység ellenségeinek főhadiszállása lett. A hegyek visszahangozták a lázító beszédek, melyek Ádsisádból, mint irányadó pontból jövének. A vidék hatalmas ura, az ellenesek egyik első rangú vasgyurója, farkas bőrért és lelkét az őszinteség szép takarójába göngyölgetve, a békés egyetértés nyilatkozatait fitogtatja; de szemfülessége folytán a gyors szervezkedés szükségét érezve, aljas csinyre készül. E nyugtalan fővel egy kürtben fúnak a hamis tanak konczvesztett képviselői, kik tudva azt, hogy a halál kopogtat ajtaikban. Árczán főpapjok, Hásden birtokosának vezérlete alatt a kétségbeesett küzdelem dühös hánykolódásaival akarták útját vágni az ügy előhaladásának; de az erős kiséret, miután Hásden ura, Árczán fiával Demeterrel elesett, elrontotta az ósdiaknak tréfáját — úgy, hogy ezen leczke óta a fúnél alázatosabbak lettek.

Ezzel az izgalom tüze kialudt, a gyengék felbátorodtak, a habozók tette buzdultak. Mily csudás a felvilágosítás hatalma, ha fogékony keblekre talál, ime a viszály nem választja el már a sziveket egymástól, a szeretet köteléke lett a tér urává. E téren a pogányság végvára előtt állunk.

Markovich Jakab.

¹⁾ Kesz: szőr, haj. A szobor alakját sűrű haj árnyalta be, a bálványpapnak is ilyennek s mocskos külsejűnek kellett lenni, L. Bekehrung Armeniens, 182. l.

Kisebb közlemények.

Az Ur imája. Londonban nem rég egy nyomdászati remekmű jelent meg, melyben a legszebb imádság: a »Miatyánk« van elmondva háromszáz nyelven, minden nyelvnek saját betűivel, tehát háromszáz különféle alfabettel. Megjegyezzük, hogy már ezelőtt ötven évvel is megjelent a »Miatyánk«-nak egy soknyelven nyomtatott kiadása a bécsi államnyomdában, de csak kétszáz nyelven. — Örményül az Úr imája így hangzik: »Hájr mjér, vor jerginész jész, szurp jéghiczhi ánun kho, jégészczhe árkhájuthiun kho, jéghiczhin mámkh kho, vorbesz hérginész jév hérgri. Éz háczh mjér hánábázort dur mjéz ájszor, jév thogh mjéz éz bárdisz mjér, vorbész jév mjékh thoghumkh mjéroczh bárdábanáczh, jév mi dánir éz mjéz i phozcuthiun. Ájl phêrgéá i csháre. Zi kho e árkhájuthiun, jév zoruthiun, jév phárhk hávideánész. Ámen.

A bulgáriai örmények. Bulgáriában kerek számmal 5000 örmény lakik; ezeknek van 11 nemzeti iskolájuk, melyekben 20 tanító és tanítónő ad oktatást 500 növendéknek (fiú és leány).

Örmény önkéntesek. Algírben a franczia katonaság azon osztályában, mely »Legion étrangère (Idegenek legiója)« címet visel, 5 örmény önkéntes szolgál; kik közül 3 konstantinápolyi, 1 caesariai és 1 adonai születésű.

Irodalom és művészet.

Összehasonlító nyelvészet. Egy külföldi örmény lapból veszszük át a következőket: »A görög *εργον*, az örmény *որոն* és a német *Werk* egy tőből ered. Az ind-európai nyelvek egyik szabálya azt tartja, hogy az az *e*, mely nem az utolsó szótagban áll, *é*-re (*u*), vagy *í*-re (*u*) változik, p. *Werk*, *wirken*, *bewirken*. A hádsneiák a *u*-t *u*-re változtatják, p. *Werk* helyett *uwerk* és *uwerk* helyett *uwerk*-t mondanak. — Az árja nyelvek hosszú *i*-je a görögben *ι*, az örményben *ուի* (*ուի-ուի*: királynő) a szanszkritban *isi* (mah isi: nőstény bival). A felhozott példában az örmény *i*; az indeurópai *s*-nek felel meg, p. *ուի-ուի* = *ուի-ու-սի* (az *ու* kötőhang). — A szanszkrit hosszú *i*-je az örmény *u*-nek, a görög *ι*-nek, a latin *i*-vagy *ei*-nek (a régi *i* helyett az új-görögben *ei* tétetik), a german és szláv nyelvekben is *i*-nek felel meg, p. *уи-уи*, (*уи-уи*).

Csuchádsián zeneszerző nevét egyik magyar lap közelebből úgy említi, mint török zeneirót. Habár a nevezett szerző török dalművek szerzőjeként emlegettetik, s művei főleg Konstantinápoly- és Smyrnában adatnak elő, -- mindazonáltal maga Csuchádsián Tigrán nem a török faj szülöttje, hanem — mint neve is mutatja — örmény.

Közgazdasági élet.

Baross miniszter a török fővárosban nagy buzgalommal tanulmányozta közelebbi alkalommal mindazon viszonyokat és intézményeket, melyek Magyarországnak a Kelettel való forgalmára nézve fontosak. Meglátogatta egyebek közt a kereskedelmi kamarát, — melynek igazgatója: az örmény Ázárián efendi, — továbbá az ottani tőzsdét és vámhivatalt. A magyar kereskedelmi társaság konstantinápolyi főügynökségének képviselőjével hosszabban értekezett a miniszter a Magyarország és a Levante közt legközelebbi életbe léptetendő gyorsárú-csomag-forgalom tárgyában. Figyelmét a levantei vasúttal és a póstairányítás kérdésére is kiterjesztette.

Árúmintagyűjtemény. A keleti népek közt leginkább kelendő árucikkek közül a budapesti magyar kereskedelmi muzeum igazgatósága minta-gyűjteményt állított össze, hogy hazai iparosaink tájékozást szerezhessenek itthon is aziránt, hogy az illető keleti országokban milyen minőségű cikkek, s milyen áron adhatók el. Eddigelő Bulgáriából, Szerbiából, Stambulból, Marokkóból és a brit Birmából szerzett be az igazgatóság ily gyűjteményeket, s ezek jövőre tervszerű kiegészítéssel fognak tovább fejlesztetni. A mennyiben a magyarországi kereskedők vagy iparosok körében valamely más keleti ország behozatali cikkei iránt mutatkoznék érdeklődés, a kereskedelmi muzeum igazgatósága időnként intézkedni fog a kérdéses behozatali cikkek minta-gyűjteményének pótlólag leendő beszerzésére.

Hajóforgalom a Feketetengeren. A Dunagőzhajózási társulat Batum és Galacz közt személy- és áruszállítási közlekedést létesített; mely a két kikötőváros közt — a »Medea« nevű tengeri csavargózós által közvetítve — tizennégy napi időközökben a legrövidebb hajójáratot biztosítja.

A dohányválság Krimióban. A dohányültetés még csak nem rég kiváló helyet foglalt el a Krim mezőgazdaságában, s a hetvenes és nyolcvanas évek elején érte el virágzásának tetőpontját. De az utóbbi években már nagyon estek a dohányárak s így sokan kényszerültek a dohánytermesztéssel felhagyni, hogy végkép tönkre ne menjenek. E krízis folytán számosan egész vagyონukat elvesztették, s adósságokba keveredtek. Az árnyatlás és a válságos helyzet egyik legfőbb oka a kaukázusi versenyben kersendő, hol a föld s a munkaerő még nem oly drága, mint a krimi felszigeten.

Mi újság az örmény világban?

Érdemes dolgozótárs. A magyar szabadságharcz egyik kimagasló hőse, Bem erdélyi diadalainak osztályosa: Czetz János tábor-

nok, ki a dél-amerikai Argentina köztársaságban (Buenos Aires) a katonai akadémia igazgatója, közelebből irodalmi összeköttetésbe lépett folyóiratunkkal. Az »Armenia«-t, mint »a hazai kifejlődés ezen fényes példáját«, nagy érdeklődéssel kíséri. »Hadd legyen — így szól nagybecsű levelében — legszebb sikere nemes fáradozásáért. — Jövőben igyekezni fogok minden két-három hónapban az Armenia olvasói számára valamit készíteni.« A dicső tábornok irányán ma is meglátszik a negyvenes évek erőteljes stylusa és a székellyföldi örmény származás. A negyvenkét évi távollét dacára ma is jó magyarsággal ír; leveléhez csatolt is egy igen érdekes dolgozatot, de mivel annak nagy része politikai tartalommal bír, a kizárólag tudományos, szépirodalmi és ismeretterjesztő tartalommal bíró Armenia programköre kívül esik, ennél fogva a szerkesztőség a szerző engedélyét kérte ki, hogy azt valamelyik politikai lap közölhesse.

Sáválán Ádhemár herczeg, a konstantinápolyi orosz nagykövetség jogi tanácsosa, San-Stefanoban rablók által megtámadott és megöletett. Konstantinápolyban nagy pompával temették el, a szultáni udvar s a diplomaciai testület részvétele mellett. **Sáválán herczeg**, ki a Dádiánokkal is közel rokonságban állott, egy ősrégi arméniai család ivadéka volt.

Nehrimán khán tábornok, a bécsi perzsa nagykövet, közelebből a sáh felhívására Perzsia fővárosába: **T e h e r á n b a** utazott.

Smyrnából. A smyrnai és a közelvidéki szőlőbirtokosokra nézve napjainkban egy kedvezőtlen felfedezés történt, mely kiderítette, hogy az ottani szőlőkben is elterjedt már a veszélyes növénybetegség: a szőlőrovar. — A Ferencz József királyunk bőkezűségéből fölépített **Mária-templom**ot nem rég szentelték fel nagy ünnepélyességgel.

Kaukázusi tudósítások szerint az ottani állítólagos éhínségről és nyomorról szóló hírek koholtak. Az idén az egész Kaukázusban nem is közepes, hanem egészen jó termés volt. Mint írják: a **B a k u b a** n évenként fellépni szokott lázbetegség is az idén elmaradt.

Kurdok kegyetlensége. A londoni »Standard« című angol lap távirati tudósítása szerint egy örményországi kerületnek kurd lakossága kegyetlen mészárlást vitt véghez ismét a keresztény lakosok közt.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos: **SZONGOTT KRISTÓF.**

Szamosújvártt, Todorán Endre, „Aurora” könyvnyomdája.

Az „Armenia“ melléklapja.

„Keressetek és megtaláltok!...“ Az igaz megtérés lélekemelő példája foglaltatik azon egyszerű, de bensőségteljes nyilatkozatban, melylyel egy volt katolikus pap tudatja megtérését a nyilvánosság előtt; s melyet a »Magyar Állam« után ime itt közlünk:

— Alulírott a következő vallomást teszen és adom át a nyilvánosságnak: Tizenhat éven át voltam a római katolikus anyaszentegyház szolgája, az esztergomi főegyházmegeje áldozárja. Ekkor egy meggondolatlan felháborodás és a világ szelleme által elragadtatva kiléptem a papság kötelékéből és a római katolikus anyaszentegyház kebeléből. Nagy lelki küzdelmek között éltem ily állapotban éveken át, keresve lelkem nyugalmát, a melyet azonban nem találhattam. Az önmeghasonlás e vergődései növelték bennem a vágyat visszatérni az elhagyott lelki otthonba, visszamenni az édes anyához, a római katolikus anyaszentegyházhoz, melytől a ki elszakad, lelki hallottá válik. Isten irgalma nem hagyta terméketlenül érzelmeimet; igazságának világosságát kiterjeszté fölöttem. Egy napon így szóltam lelkemhez: Meddig tart még e kínos gyötörödésed? Ébredj botlásod álmaiból! Az éj elmúlt, a virradat megérkezett, kösd fel az igazság fegyverét s lépj az Ur útjára, melynek mutatójára Istenkéz e szavakat írta: »Kövess engem!« És én fölkeltem s követve a tékozló példáját, odaborultam az egyház lábaihoz. A törvényszabta modozat szerint a budapesti evangélikus plébánián kijelentvén kilépésemet, — Kalocsára mentem, hogy ott a Jézus-társasági kollegiumban bűnbánatot tartsak nagy tévedéseimért. Az örök igazság kétélű kardja által áthatva, bánatjeljes szívvel kértem a végtelen jóságú Istentől bocsánatot, a melyet türelmes bűnvallomásom által, a mint azt reményilem, meg is nyertem: XIII. Leó pápa Ó Szentsége által adott, s a kalocsai egyházmegeje által közvetített hatalom által büncimtől, különösen pedig a hitehagyás nagy vétkétől kegyesen feloldoztattam. Legyen mindezekért hála a jó Istennek, a ki vezeti földi életünk útját, — s kegyelmének erejével kormányozza akaratumkat és tetteinket a jóra! Legyen hála szent anyánknak, a római katolikus anyaszentegyháznak a nagy szeretetért, melylyel megtérő bűnös fiát kebelére fogadta s megnyitotta előtte ismét szentélyének ajtaját! De legyen hála az esztergomi főegyházmegeje ezidőszerinti kormányzatának a bölcs nagylelkűségért, hogy nem utasítá el a hitehagyás sötét útjáról visszatérő s nála kopogató fiát, hanem az anya jóságával fogadta őt, s visszaadta neki papi öltönyt, az evangéliumot és a kelyhet, az oltárt és a szószéket! Lelkem kimondhatatlan örömevel jelenthetem tehát, hogy ismét katolikus és pap vagyok.

Kivánom, hogy ezt tudomásul vegyék mindazok, a kiket egykor botrányos lépésem által megszorítottam Kivánom, hogy az egész főegyházmege, a mely ápolt és nevelt, — annak papjai és hívei, valamint az egész katolikus egyház, tudomásul vegyék ezen nyilatkozatomat és abbéli kijelentésemet, hogy hitehagyásomat szívből sajnálom, fájdalom és szeretném, ha azt soha el nem követtem volna; sajnálom és fájdalom a botrányt, a melyet az egyháznak okoztam! Midőn tehát ezennel mindazt, a mit szóval vagy tettel az egyház ellen valaha tettem, — elítélem és visszavonom, — kijelentem, hogy fötörekvésem lesz ezután a tett lelki károkat jóvátenni s életemet, erőmet, buzgóságomat, munkásságomat az egyháznak szentelni. Katolikus testvéreimtől, paptársaimtól, egyházi kegyes felsőbbségemtől bocsánatot kérve a multa, elnézést, türelmet, szeretetet a jövőre, szívemet az Istenhez emelem, hogy adjon nekem erőt és malasztot ezen föltételeim és elhatározásaim hű és pontos kivitelére. — Budapest, 1891. szept. 16-án Zoványi J. Mihály.

A keleti pósta. Egy külföldi lap hire szerint az angol kormány már hivatalosan értesítette a francia kormányt, hogy az angol keletindiai pósta jövőre Londonból nem Franciaországon és Brindisin át fog közlekedni, hanem Ostenden, Német- és Magyarországon (illetve Budapesten) keresztül — Saloniki felé. Ez, ha megvalósul, magyar szempontból is fontos dolog, mert az angol keletindiai (egyszersmind ausztráliai) pósta rendkívül jelentékeny forgalmat hozna a magyar államvasútnak, s hazánkba terelné a világ-forgalom egyik fővonalát.

Torontálmege virilistái sorában gróf Karácsonyi Aladár 30.028 forinttal, gróf Karácsonyi Jenő 10.142 forinttal szerepel. Előbbi a bánlaki, utóbbi a beodrai urodalomhoz tartozó birtokok után fizeti óriási adóját. A harmadik fivér: gróf Karácsonyi Camillo a gyönyörű kamenicai urodalom tulajdonosa a horvát-szlavon határon, nem messze Ujvidéktől. Mindhárman fiai a néhai gróf Karácsonyi Guidónak, kinek családja Szamosújvárról származott át Délmagyarországba, s városunknak megválasztott diszpolgára volt.

Örmények a statusgyűlésen. Az erdélyi róm. kath. status szept. 22-én Kolozsvártt tartott ülésén jelen voltak: Antalfi Manó, Ávéd Jákó, Bárány Lukács, Bogdán Arthur, Csákány Adeodát, Csiki János, dr. Csiky Viktor, Dániel Ferencz, Dániel Joakim, Dániel Márton, Karácsony Márton, Kábdebő Oszkár, Korbuly Bogdán, Lukács Béla, Lukács László, Markovich Jakab, dr. Molnár Antal, Placsintár Dávid, Simay Gergely, Szongott Kristóf. Összesen 20, tehát a megjelent 98 statusgyűlési tagnak $\frac{1}{5}$ része.

„Ungaria“ cím alatt Kolozsvártt egy román nyelvű havi folyóirat indult meg. a szamosújvári születésű dr. Moldován

